

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ

АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ КИЇВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

23 травня 2019 року

№ 60/11-рк/к

м. Київ

**Комунальне підприємство
Білоцерківської міської ради
«Білоцерківтепломережа»**
вул. Мережна, 3,
м. Біла Церква,
Київської обл., 09109

Про припинення дій, що містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, та усунення причин і умов, що сприяють виникненню цих порушень

На виконання доручення Антимонопольного комітету України від 12.02.2019 № 8-01/1782 Київським обласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (далі – Відділення) розглянуто заяву представника житлово-будівельного кооперативу «Радон» Лозневого М.П. (далі - представник ЖБК «Радон» або Заявник) від 12.02.2019 № 16 (вх. Відділення від 13.02.2019 № 60-01/507) щодо порушення комунальним підприємством Білоцерківської міської ради «Білоцерківтепломережа» (далі – Підприємство або КП БМР «Білоцерківтепломережа») законодавства про захист економічної конкуренції, яке полягає у неправомірному опломбуванні теплових засувок у системах централізованого опалення багатоквартирного будинку за адресою: вул. Олександрійська, 135, м. Біла Церква (далі – Заява).

За результатами розгляду Заяви Відділенням встановлено наступне.

Комунальне підприємство Білоцерківської міської ради «Білоцерківтепломережа» (09109, м. Біла Церква, вул. Мережна, 3; код ідентифікаційний код юридичної особи 04654336) є юридичною особою, що засноване на комунальній власності територіальної громади м. Біла Церква і підпорядковане Білоцерківській міській раді.

Згідно з даними із Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань КП БМР «Білоцерківтепломережа» (ЄДРПОУ 04654336) є юридичною особою, державну реєстрацію якого проведено 10.04.1996 шляхом внесення запису до цього реєстру за номером 1 353 120 0000 000050.

Основним видом економічної діяльності КП БМР «Білоцерківтепломережа» за КВЕД-2010 є: 35.30 – постачання пари, гарячої води та кондиційованого повітря.

Підприємство діє на підставі статуту, затвердженого рішенням Білоцерківської міської ради від 24.05.2018 № 2282-52-VII (із змінами та доповненнями).

КП БМР «Білоцерківтепломережа» здійснює діяльність щодо транспортування теплової енергії магістральними та місцевими (розподільчими) тепловими мережами на підставі ліцензії Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг (далі - НКРЕКП) від 29.03.2013 № 36 серія АД 041977; виробництво теплової енергії (крім діяльності з виробництва теплової енергії на теплоелектроцентралях, теплоелектростанціях, атомних електростанціях і когенераційних установках та установках з використанням нетрадиційних або поновлювальних джерел енергії) на підставі ліцензії НКРЕКП від 29.03.2013 № 36 серія АД 041976 та постачання теплової енергії на підставі ліцензії НКРЕКП від 29.03.2013 № 36 серія АД 041978.

Постановою НКРЕКП від 10.08.2012 № 277 затверджені Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з транспортування теплової енергії магістральними та місцевими (розподільчими) тепловими мережами (далі – Ліцензійні умови).

Пунктом 2.1.1. Ліцензійних умов передбачено перебування у власності або користуванні ліцензіата магістральних або місцевих (розподільчих) теплових мереж, які забезпечують транспортування теплової енергії. Пунктом 2.1.3. Ліцензійних умов визначено, що провадження господарської діяльності з транспортування теплової енергії можливе лише на території, де розташовані магістральні та місцеві (розподільчі) теплові мережі, що перебувають у власності чи користуванні ліцензіата.

Частина четверта статті 19 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» встановлює, що виконавцем послуг з централізованого опалення та послуг з централізованого постачання гарячої води для об'єктів усіх форм власності *є суб'єкт господарювання з постачання теплової енергії (теплопостачальна організація).*

Відповідно до статті 1 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» **житлово-комунальні послуги** – це результат господарської діяльності, спрямованої на забезпечення умов проживання та перебування осіб у жилих і нежилых приміщеннях, будинках і спорудах, комплексах будинків і споруд відповідно до нормативів, норм, стандартів, порядків і правил.

Згідно статті 13 цього ж Закону за функціональним призначенням централізоване опалення віднесено до комунальних послуг.

Отже, Підприємство надає житлово-комунальні послуги, а саме є виконавцем послуг з централізованого опалення.

Тобто, у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» КП БМР «Білоцерківтепломережа» є суб'єктом господарювання.

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року № 49-р, зареєстрованої у Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за № 317/6605 (із змінами) (далі – Методика), Відділенням здійснено дослідження становища КП БМР «Білоцерківтепломережа» на ринку надання послуг з централізованого опалення у територіальних межах житлового будинку за адресою: бул. Олександрійський, буд. № 135 в м. Біла Церква Київської області, який обслуговується Підприємством, з урахуванням пункту 2.2 Методики та відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», яким встановлено наступне.

Відповідно до пункту 5.1. Методики **товарні межі ринку** визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Пунктом 1.3. Методики визначено ринок товару (товарний ринок) – сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція.

За визначенням термінів, наведених у статті 1 Закону України «Про теплопостачання»,:

- **постачання теплової енергії** (теплопостачання) – це господарська діяльність, пов'язана з наданням теплової енергії (теплоносія) споживачам *за допомогою технічних засобів транспортування та розподілом теплової енергії на підставі договору*;

- **система централізованого теплопостачання** – сукупність джерел теплової енергії, магістральних та місцевих (розподільчих) теплових мереж, що об'єднані між собою та використовуються для теплозабезпечення споживача, населеного пункту, яка включає системи децентралізованого та помірно-централізованого теплопостачання;

- **теплоносій** – рідка або газоподібна речовина, що циркулює у трубах або каналах і передає теплову енергію в системах теплопостачання, опалення, вентиляції та технологічних установках.

За визначенням термінів, наведених у пункті 2 Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 №630 (далі – Правила надання послуг з централізованого опалення, Правила №630), **централізоване опалення** – послуга, спрямована на задоволення потреб споживача у забезпеченні нормативної температури повітря у приміщеннях квартири (будинку садибного типу), яка надається виконавцем з використанням внутрішньобудинкових систем теплопостачання.

Таким чином, товарними межами ринку, який досліджується, є **послуги з централізованого опалення**.

Територіальні межі ринку певного товару відповідно до пункту 6.1. Методики визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої, з точки зору споживача, придбання товарів є неможливим або недоцільним.

Відповідно до пункту 1.3. Методики територіальними межами ринку є територія зі сферою взаємовідносин купівлі-продажу товару (групи товарів), в межах якої **споживач** може задовольнити свій попит на певний товар, і яка може бути, як правило, територією держави, області, району, міста тощо або їхніми частинами.

Споживачами послуг КП БМР «Білоцерківтепломережа» є, зокрема, фізичні особи, які отримують послуги з централізованого опалення від даного Підприємства внаслідок того, що системи теплозабезпечення їх приміщень (житлових та нежитлових) приєднані (підключені) саме до теплових мереж Підприємства.

Внаслідок технологічних особливостей процесу надання вказаних вище послуг, споживачі не можуть за звичайних умов легко перейти до споживання аналогічних послуг іншого суб'єкта господарювання, що, можливо, здійснює діяльність на території відповідного населеного пункту, оскільки кожен із таких суб'єктів здійснює діяльність у **межах саме тих мереж, які йому належать (на праві власності, користування)**. Прокладення ж інших теплових мереж – поряд з існуючими, є економічно недоцільним, оскільки потребує витрачання значних матеріально-фінансових ресурсів.

Отже, **територіальними межами ринку** послуг з централізованого опалення є територія в межах м. Біла Церква Київської області, де розташовані мережі, що використовуються (експлуатуються) КП БМР «Білоцерківтепломережа» для надання послуг з централізованого опалення *абонентам (споживачам) Підприємства*.

Відповідно до пункту 7.1. Методики **часові межі ринку** визначаються як проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою. Часовими межами даного ринку визначено період з **01.01.2018 по 01.04.2019**, оскільки за цей період часу структура даного ринку суттєво не змінювалася.

Бар'єрами для вступу на даний ринок потенційних конкурентів є, зокрема: економічні обмеження, пов'язані з необхідністю залучення значних фінансових ресурсів для придбання відповідного обладнання для організації надання послуг з централізованого опалення; адміністративні обмеження, пов'язані з необхідністю отримання ліцензії на транспортування теплової енергії магістральними та місцевими (розподільчими) тепловими мережами.

Отже, відповідно до абзацу другої частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», КП БМР «Білоцерківтепломережа» є таким, що у період з 01.01.2018 року по 01.04.2019 рік у територіальних межах м. Біла Церква Київської області, де розташовані мережі, що використовуються (експлуатуються) КП БМР «Білоцерківтепломережа» для надання послуг з централізованого опалення своїм абонентам (споживачам), займає монополічне (домінуюче) становище на ринку надання послуг з централізованого опалення населенню, як таке, що не має на цьому ринку жодного конкурента.

За результатами аналізу матеріалів Заяви та обставин, на які Заявник посилається, як на підстави для своїх вимог, Відділенням виявлено в діях КП БМР «Білоцерківтепломережа» ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції з огляду на наступне.

За інформацією, наданою представником ЖБК «Радон», 20.12.2018 працівниками КП БМР «Білоцерківтепломережа» було не прийнято та не знято показання приладів обліку теплової енергії у житловому будинку за адресою: бул. Олександрійський, 135, м. Біла Церква (далі - Будинок).

Водночас, працівниками КП БМР «Білоцерківтепломережа» було проведено ряд дій та складено такі акти:

- Актом зняття з реєстрації приладів обліку теплової енергії від 20.12.2018 № 77 у зв'язку з тим що: «КВОТЕ» (комерційний вузол обліку теплової енергії) знято з обліку в зв'язку з некоректним обрахуванням теплової енергії, некоректної фіксації температури T2 та не коректної передачі імпульса водоміра.

- Актом пломбування приладів обліку теплової енергії від 29.12.2019 б/н фахівцями повірочної лабораторії Підприємства було тимчасово замінено обчислювач на термоопори на такі самі моделі терміном на один місяць, а також опломбовано, для подальшого аналізу та висновку на предмет коректної/некоректної роботи приладу обліку теплової енергії.

- Актом пломбування приладів обліку теплової енергії від 11.01.2019 б/н було опломбовано у відкритому стані засувки на входному та зворотному трубопроводах опалення до та після вузла обліку.

- Службовою запискою від 08.02.2019 б/н КП БМР «Білоцерківтепломережа» було надано голові ЖБК «Радон» рекомендації про зміну дрюсельної діафрагми (шайби), яку необхідно встановити на зворотній трубопроводі, з метою енергозбереження без втручання в роботу приладу обліку тепла.

Водночас, 01.02.2019 працівники лабораторії зняли контрольні прилади обліку теплової енергії, встановлені 27.12.2018, для перевірки вірності роботи лічильників теплової енергії в Будинку, що перебуває на балансі ЖБК «Радон». Актом пломбування приладів обліку теплової енергії від 01.02.2019 б/н працівники лабораторії встановили їх на місце відзначивши в Акті, що теплообчислювач МВТ-2 МНК заводський номер № 13-011567 **придатний до подальшої експлуатації.**

Також, інженерами КП БМР «Білоцерківтепломережа» було проведено обстеження системи опалення Будинку, за результатами якого будь-яких порушень виявлено не було.

При цьому, за інформацією, наданою представником ЖБК «Радон», внутрішньобудинкова система опалення з засувками та лічильником теплової енергії в Будинку перебуває на балансі ЖБК «Радон». Взаємовідносини між КП БМР «Білоцерківтепломережа» та балансоутримувачем Будинку - ЖБК «Радон» врегульовано Правилами технічної експлуатації теплових мереж.

КП БМР «Білоцерківтепломережа» постачає теплоносій до точки розподілу, за іншу частину тепломережі відповідає сам балансоутримувач, взаємовідносини з яким врегульовано Законом України «Про житлово-комунальні послуги», Правилами утримання жилих будинків та прибудинкових територій та Правилами технічної

експлуатації теплових установок і мереж.

Разом з тим, між КП БМР «Білоцерківтепломережа» та ЖБК «Радон» немає жодних договорів, які б засвідчували врегулювання взаємовідносин між ними з приводу використання та обслуговування внутрішньобудинкових мереж централізованого опалення.

Як зазначено вище, правові відносини між суб'єктом господарювання, предметом діяльності якого є надання житлово-комунальних послуг, і фізичною або юридичною особою, яка отримує або має намір отримувати послуги з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, регулюються, зокрема, Законом України «Про житлово-комунальні послуги», Законом України «Про теплопостачання», Законом України «Про комерційний облік теплової енергії та теплопостачання», Правилами надання послуг з централізованого опалення, Правилами технічної експлуатації теплових установок і мереж, затвердженими наказом Міністерства палива та енергетики України від 14.02.2007 №71 (далі – Правила технічної експлуатації теплових мереж, Правила №71), Правилами користування тепловою енергією, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 03.10.2007 №1198 (далі – Правила користування тепловою енергією, Правила №1198).

Згідно з пунктом 6.4.1 Правил технічної експлуатації теплових установок і мереж тепловий пункт є вузлом керування системами теплоспоживання, приєднаними до теплової мережі, призначений для обліку, регулювання і розподілу тепла по окремих дільницях; трансформації параметрів теплоносія; контролю за роботою місцевих систем теплоспоживання і теплової мережі.

Експлуатацію теплових пунктів, трубопроводів і систем теплоспоживання, що відходять від нього, виконує персонал їх власника або виконавець послуг, визначений відповідно до статті 7 Закону України «Про житлово-комунальні послуги», чи теплопостачальна організація відповідно до договору, укладеного з власником (споживачем).

Відповідно до пункту 6.4.2 Правил технічної експлуатації теплових установок і мереж основним завданням персоналу теплових пунктів є: нагляд за технічним станом устаткування, його роботою, регулюванням; спостереження та підтримання параметрів теплоносія з метою забезпечення надійного і якісного теплопостачання, раціонального використання теплової енергії.

Враховуючи наведене, нагляд за експлуатацією теплових мереж, у тому числі засобів обліку та мереж, які розташовані у багатоквартирних будинках та забезпечують теплоносієм квартири мешканців відповідного будинку, здійснюють саме балансоутримувачі внутрішньобудинкових систем опалення, тобто виконавці послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкової території. Крім того, виходячи з положень чинного законодавства, на балансоутримувача покладені обов'язки щодо вчинення заходів з раціонального використання теплової енергії.

Відповідно до пункту 5.2.7 Правил технічної експлуатації теплових установок і мереж керівники суб'єктів господарювання, особи, відповідальні за загальний стан теплового господарства та технічний стан і безпечну експлуатацію теплових установок і мереж, повинні забезпечити:

- технічно справний стан теплових установок і мереж, іншого устаткування, яке належить до теплового господарства суб'єкта господарювання;

- експлуатацію та обслуговування теплових установок і мереж відповідно до вимог цих Правил, вимог нормативно-правових актів з охорони праці, промислової безпеки, користування тепловою енергією та пожежної та техногенної безпеки, інших нормативних документів;

- недопущення неефективного використання та необґрунтованих втрат теплової енергії;

Враховуючи наведене, балансоутримуюча організація (як суб'єкт, що несе

відповідальність за технічний стан і безпечну експлуатацію теплових установок та внутрішньобудинкових мереж) та теплопостачальна організація (як суб'єкт господарювання, що несе відповідальність за стан теплових мереж та кінцеву якість послуг з централізованого опалення) повинні забезпечувати надійну експлуатацію систем теплопостачання та не допускати неефективного використання теплової енергії.

При цьому слід зазначити, що балансоутримувач не має обов'язку забезпечувати виконання вимог теплопостачальної організації.

Враховуючи що послуги з централізованого опалення надаються КП БМР «Білоцерківтепломережа» кінцевим споживачам з використанням внутрішньобудинкових мереж централізованого опалення, Підприємство при наданні таких послуг має дотримуватися вимог не лише законодавства у сфері теплопостачання, але й нормативно-правових актів, у яких закріплено вимоги щодо експлуатації внутрішньобудинкових мереж централізованого опалення.

Таким чином, обов'язок щодо забезпечення виконання вимог теплопостачальної організації витікає виключно з відповідних договірних відносин між балансоутримувачем та теплопостачальної організації.

Відповідно до пункту 6.3.5 Правил технічної експлуатації теплових установок і мереж організація, що експлуатує теплові мережі, здійснює контроль за дотриманням режимів споживання теплової енергії згідно з договором.

Таким чином, відповідно до положень вищенаведених нормативно-правових актів втручання теплопостачальної організації в роботу внутрішньобудинкових мереж може здійснюватися лише на підставі положень законодавства та укладених договорів з балансоутримувачем таких мереж.

Крім того, відповідно до пункту 31 Правил надання послуг з централізованого опалення, а також положень пункту 31 Правил №1198 КП БМР «Білоцерківтепломережа» має право вчиняти дії щодо забезпечення споживачів послугами з централізованого опалення належної якості та дотримання ними положень нормативно-правових актів виключно в межах наявних у Підприємства прав та обов'язків, не вдаючись при цьому до ущемлення інтересів споживачів таких послуг.

При цьому, співвласники багатоквартирного будинку ЖБК «Радон» повідомили Відділенню, що здійснення Підприємством незаконного опломбування лічильника обліку тепла призводить до надмірних витрат теплового носія та підвищення температури повітря у житлових приміщеннях (квартирах). У зв'язку з тим, що системи опалення будинків не обладнанні засобами регулювання, відповідальні за зняття показів лічильника мешканці житлових будинків, з метою раціонального використання теплової енергії, змушені регулювати подачу теплового носія, користуючись з цією метою тепловими вентелями (арматурами, вентелями).

Згідно з пунктом 3 Правил користування тепловою енергією вузол обліку - комплект засобів вимірювальної техніки, що занесені до Державного реєстру засобів вимірювальної техніки, на основі показів яких визначається обсяг спожитої теплової енергії, здійснюється контроль за параметрами теплоносія і налагодження режиму роботи теплового обладнання.

Відповідно до положень пункту 11 Правил користування тепловою енергією самовільне втручання в діючі системи теплопостачання і теплоспоживання забороняється.

При цьому, Правилами користування тепловою енергією визначено, що самовільним втручанням в діючі системи теплопостачання та теплоспоживання є будь-які зміни проектного рішення теплопостачання об'єкта, виконана споживачем або будь-якою іншою організацією без погодження з теплопостачальною організацією. Отже, регулювання засувок та/або запірних арматур не можна вважати самовільним втручанням в діючі системи теплопостачання та теплоспоживання.

Здійснення мешканцями багатоквартирних будинків експлуатації запірної

арматури на вузлах обліку не є втручанням в роботу лічильника, а є лише регулюванням витрат теплової енергії.

Регулювання подачі теплового носія за допомогою запірної арматури, здійснюється мешканцями житлових будинків з метою раціонального використання теплового носія незалежно від температури зовнішнього повітря.

КП БМР «Білоцерківтепломережа» не вживалось жодних заходів щодо раціонального використання теплової енергії, зокрема, не зазначались вимоги, рекомендації чи пропозиції врахувати при розробленні проектів на встановлення засобів обліку необхідність влаштування засобів регулювання споживання теплової енергії.

З метою з'ясування правових підстав вчинення Підприємством таких дій, Відділення на його адресу було надіслано вимогу про надання інформації від 05.03.2019 № 60-02/1246.

КП БМР «Білоцерківтепломережа» листом від 01.04.2019 № 492 (вх. Відділення від 04.04.2019 № 60-01/1265) зазначило, що підставою для зняття з реєстрації приладу обліку було виникнення сумнівів щодо правильності його показників згідно з Актом зняття з реєстрації приладів обліку теплової енергії від 20.12.2018 № 77, службової записки інженера теплової інспекції від 18.12.2018, Акту опломбування приладу обліку від 29.12.2018, відомостей обліку споживання теплової енергії від 03.12.2018.

Нарахування за послуги теплопостачання мешканцям проводилось за вказаний період відповідно до тарифів, що встановлені НКРЕКП, зокрема, застосовувалась вартість 1 Гкал - 1301,76 грн з 29.11.2017 за Постановою НКРЕКП від 09.11.2017 № 1392 та вартість 1 Гкал - 1550,53 грн з 01.01.2019 за Постановою НКРЕКП від 10.12.2018 № 1738.

Крім того, Підприємство у своєму листі від 25.01.2019 № 9/6с обґрунтовувало вжиття таких заходів вимогами до безпечної, надійної та економічної експлуатації теплових мереж і систем опалення, які встановлено Правилами технічної експлуатації теплових мереж.

КП БМР «Білоцерківтепломережа» зазначило, що згідно з листом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 20.06.2017 № 8/9-1800-17 вбачається, що теплопостачальним організаціям надано право на проведення опломбування приладу обліку теплової енергії у відкритому положенні запірної арматури перед тепловим лічильником на елеваторному вузлі споживача.

Згідно з пунктом 5.2.7 Правил технічної експлуатації теплових мереж балансоутримувач повинен забезпечити виконання вимог теплопостачальної організації. При цьому, пунктом 6.3.5 цих Правил передбачено, що Підприємство, як організація яка експлуатує теплові мережі, здійснює контроль за дотриманням режимів споживання теплової енергії.

Відповідно до положень пункту 5.2.3 Правил технічної експлуатації теплових мереж без спеціального підготовленого персоналу заборонено експлуатацію теплових установок і мереж.

Також, Підприємство наголосило, що згідно з пунктом 11 Правил користування тепловою енергією забороняється самовільне втручання в діючі системи теплопостачання і теплоспоживання, а згідно з пунктом 12.11 ДБН В.2.5.-39.2008 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Зовнішні мережі і споруди. Теплові мережі» забороняється регулювання подачі теплоносія запірною арматурою.

Крім того, положеннями укладених з мешканцями багатоквартирних будинків договорів про надання послуг з централізованого опалення не передбачено будь-яке втручання у роботу системи опалення.

КП БМР «Білоцерківтепломережа» також повідомило, що внаслідок несанкціонованого втручання в роботу систем опалення з перекриттям запірних вентилів, (кранів) суттєво погіршується якість опалення з припиненням циркуляції теплоносія по окремим стоякам, а це призводить до погіршення якості надання послуг з

централізованого опалення та надходження на адресу Підприємства відповідних скарг громадян.

Таким чином, на думку Підприємства, перекриття засувки (на вузлі обліку системи опалення) призводить до зниження якості опалення та припинення опалення по окремим стоякам, некоретного обліку теплової енергії у зв'язку з тим, що кількість теплоносія виходить за межі граничного допустимого значення похибки. Таке регулювання є зміною проектного рішення теплопостачання об'єкту, може призвести до аварії на системі опалення і заборонено пунктом 11 «Правил користування тепловою енергією».

Відповідно до термінів, наведених у статті 1 Закону України «Про теплопостачання», яким врегульовано відносини, що виникають у зв'язку з виробництвом, транспортуванням, постачанням і використанням теплової енергії, державним наглядом (контролем) у сфері теплопостачання, експлуатацією теплоенергетичного обладнання та виконанням робіт на об'єктах у сфері теплопостачання суб'єктами господарської діяльності незалежно від форми власності:

- система автономного теплопостачання – внутрішньобудинкова система опалення, яка використовується для теплозабезпечення окремого багатоквартирного будинку;

- споживач теплової енергії – фізична або юридична особа, яка використовує теплову енергію на підставі договору;

- тепла енергія – товарна продукція, що виробляється на об'єктах сфери теплопостачання для опалення, підігріву питної води, інших господарських і технологічних потреб споживачів, призначена для купівлі-продажу.

Відповідно до термінів, наведених у статті 1 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та теплопостачання» **обслуговування вузлів обліку** – огляд, опломбування/розпломбування, періодична повірка (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж), ремонт засобів вимірювальної техніки, які є складовою частиною вузла обліку, забезпечення дистанційної передачі результатів вимірювання (за наявності), ремонт та заміна допоміжних засобів вузла обліку, **а за згодою власника (співвласників) будівлі** також охорона або страхування вузла обліку;

Згідно термінів, визначених пунктом 3 Правил №1198:

- межа експлуатаційної відповідальності – межа розподілу теплової мережі **за ознакою договірних зобов'язань з експлуатації та утримання тих чи інших її ділянок або елементів**, яка встановлюється за згодою сторін між теплопостачальною організацією та споживачем;

- межа продажу теплової енергії – сукупність точок теплової мережі, обладнаних вузлом обліку, на основі показів якого проводяться розрахунки за спожиту теплову енергію, або точка розподілу, визначена в договорі у разі відсутності такого вузла;

- самовільне втручання в діючі системи теплопостачання і теплоспоживання – **будь-яка зміна проектного рішення теплопостачання об'єкта**, виконана споживачем або будь-якою іншою організацією **без погодження з теплопостачальною організацією**;

- тепловикористальне обладнання – комплекс пристроїв, які використовують теплову енергію для опалення, вентиляції, гарячого водопостачання і технологічних потреб;

- **якість теплопостачання** – сукупність термодинамічних, гідравлічних показників та кількісних параметрів теплоносія для задоволення потреб споживача згідно з умовами укладеного договору.

Пунктом 20 Правил №1198 визначено, що облік обсягу споживання теплової енергії і параметрів теплоносія, ведеться **на межі балансової належності теплових мереж теплопостачальної організації та споживача або за домовленістю сторін в іншому місці.**

Відповідно до положень пункту 41 Правил №1198 споживач несе відповідальність за технічний стан, обслуговування та експлуатацію системи теплоспоживання, що перебуває у межах його балансової належності (експлуатаційної відповідальності).

Крім того, до обов'язку споживача послуг з централізованого опалення, зокрема належить:

- оплачувати послуги в установлені договором строки;
- забезпечувати доступ до мережі, арматури, квартирних засобів обліку, розподільчих систем представника виконавця за наявності в нього відповідного посвідчення:

для ліквідації аварій - цілодобово;

для встановлення і заміни санітарно-технічного та інженерного обладнання, проведення технічного і профілактичного огляду, зняття контрольних показників квартирних засобів обліку - згідно з умовами договору;

- забезпечувати цілісність квартирних засобів обліку та не втручатися в їх роботу;
- виконувати інші обов'язки відповідно до законодавства.

Згідно з пунктом 23 Правил №1198 розрахунки за спожиту теплову енергію здійснюються на межі продажу, яка є межею балансової належності (відповідальності), відповідно до договору на підставі показів вузла обліку згідно з діючими тарифами (цінами), затвердженими в установленому порядку.

Враховуючи вищенаведені положення законодавства, **споживач теплової енергії несе відповідальність за технічний стан, обслуговування та експлуатацію системи теплоспоживання, що перебуває у межах його балансової належності (експлуатаційної відповідальності).**

Відповідно до положень Порядку формування тарифів на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій, який затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 869 від 01.06.2011, витрати з технічного обслуговування **внутрішньобудинкових систем гарячого і холодного водопостачання, водовідведення, централізованого опалення і зливової каналізації відносять до витрат, які понесені виконавцями послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій.**

Згідно з пунктом 13 зазначеного Порядку внутрішньобудинковою системою гарячого, холодного водопостачання та централізованого опалення є система від зовнішньої стіни будинку (крім транзитних трубопроводів) до першої запірної арматури на відгалуженні від стояка або (у разі її відсутності) трійника (врізки) включно, що знаходиться у квартирі споживача (житлового приміщення у гуртожитку), нежитлового приміщення у житловому будинку (гуртожитку).

Відповідно до термінів, зазначених у статті 1 Закону України «Про житлово-комунальні послуги», **внутрішньобудинкові системи – мережі, арматура на них, прилади та обладнання, засоби обліку та регулювання споживання житлово-комунальних послуг, які знаходяться в межах будинку, споруди.**

При цьому точкою розподілу є місце передачі послуги від однієї особи до іншої, **облаштоване засобами обліку та регулювання.**

Цією ж статтею Закону визначено, що балансоутримувач будинку, споруди, житлового комплексу або комплексу будинків і споруд (далі - балансоутримувач) - власник або юридична особа, яка за договором з власником утримує на балансі відповідне майно, а також веде бухгалтерську, статистичну та іншу передбачену законодавством звітність, здійснює розрахунки коштів, необхідних для своєчасного проведення капітального і поточного ремонтів та утримання, а також **забезпечує управління цим майном і несе відповідальність за його експлуатацію згідно з законом.**

Статтею 24 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» до обов'язків балансоутримувача, зокрема, належить забезпечити належні експлуатацію та утримання майна, що перебуває на його балансі.

Положеннями статті 13 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» визначено, що до послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій, зокрема, належить обслуговування внутрішньобудинкових мереж.

Таким чином, обслуговування та експлуатацію внутрішньобудинкових систем централізованого опалення здійснює відповідний виконавець послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій або ж їх власник. Засоби обліку та регулювання споживання житлово-комунальних послуг, які знаходяться в межах будинку, споруди належать до внутрішньобудинкових систем централізованого опалення, а отже перебувають на балансі (в експлуатації) виконавців послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій. У зв'язку з цим, правовий обов'язок та відповідальність за належну експлуатацію зазначених мереж покладено саме на суб'єктів господарювання, які надають послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій. Водночас, як вже було зазначено, послуги з централізованого опалення надаються виконавцем з використанням внутрішньобудинкових систем тепlopостачання. Зазначене має бути враховане при врегулюванні взаємовідносин, які виникають між виконавцем послуг з централізованого опалення, їх споживачем та балансоутримувачем внутрішньобудинкових систем опалення.

Разом з тим, відповідно до Закону України «Про енергозбереження» основним принципом державної політики у сфері енергозбереження є поступовий перехід до масового застосування приладів обліку та регулювання споживання паливно-енергозберігаючих заходів.

Проектом Основних напрямків бюджетної політики на 2018-2019 роки, схваленим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.06.2017 № 411-р, передбачено, що одним із пріоритетних напрямків на зазначений період є підвищення енергоефективності, забезпечення економного використання енергетичних ресурсів населенням, стимулювання його до здійснення енергозберігаючих заходів.

Відповідно до статті 6 Закону України «Про тепlopостачання» державна політика у сфері тепlopостачання базується на принципах:

- забезпечення енергетичної безпеки держави;
- оптимального поєднання систем централізованого та автономного тепlopостачання відповідно до затверджених місцевими органами виконавчої влади схем тепlopостачання з періодом перегляду п'ять років;
- забезпечення захисту прав та інтересів споживачів;
- взаємної відповідальності суб'єктів відносин у сфері тепlopостачання за якісне постачання теплової енергії та своєчасну її оплату;
- періодичного перегляду, удосконалення та техніко-економічної оптимізації схем тепlopостачання, затверджуваних місцевими органами виконавчої влади;
- забезпечення комерційного обліку постачання теплової енергії.

Згідно зі статтею 7 Закону України «Про тепlopостачання» основними напрямками розвитку систем тепlopостачання є:

- впровадження високоефективного теплоенергетичного обладнання і матеріалів у новостворюваних та діючих системах тепlopостачання.

Отже, суб'єкт господарювання, що здійснює діяльність з постачання теплової енергії, має здійснювати таку діяльність виходячи з принципів економічної доцільності, зменшення втрат, забезпечення захисту прав та інтересів споживачів та забезпечення впровадження, зокрема, приладів регулювання споживання теплової енергії.

Разом з тим, дії КП БМР «Білоцерківтепломережа», які полягають в опломбуванні запірних вентилів (кранів) у багатоквартирних будинках, суперечать положенням законодавства у сфері теплоенергетики щодо економного та заощадливого використання енергоресурсів та призводять до вимушеного надмірного споживання теплоносія мешканцями багатоквартирних будинків. Такі дії Підприємства призводять до порушення

положень законодавства, якими визначено межі експлуатаційної відповідальності виконавців послуг з централізованого опалення та виконавців послуг з утримання будинків і прибудинкових територій. Втручання у роботу внутрішньобудинкових систем опалення, без належних на те правових підстав, призводить до можливості Підприємства отримувати додаткові фінансові кошти, які оплачуються споживачами послуг з централізованого опалення за обсяги теплового носія, що споживається нераціонально.

Тобто, КП БМР «Білоцерківтепломережа», маючи зацікавленість отримувати додаткові фінансові надходження, не вживало належних заходів, спрямованих на економне використання теплової енергії мешканцями багатоквартирних будинків залежно від погодних умов навколишнього середовища.

Враховуючи те, що КП БМР «Білоцерківтепломережа» у період з 01.01.2018 по 01.04.2019 на визначеному ринку займало монопольне становище, споживачі його послуг, а саме – мешканці багатоквартирних будинків м. Біла Церква, не мали можливості вибору іншого постачальника послуг з централізованого опалення та були змушені користуватися послугами з централізованого опалення, які надаються Підприємством. Бездіяльність КП БМР «Білоцерківтепломережа», яка полягає у невживанні заходів, спрямованих на раціональне використання теплової енергії мешканцями багатоквартирних будинків, призводила до надмірного, без фактичної потреби, вимушеного споживання послуг з централізованого опалення, що у свою чергу призвело до ущемлення інтересів споживачів.

За умов існування значної конкуренції на ринку така поведінка КП БМР «Білоцерківтепломережа» була б неможливою, оскільки, маючи зацікавленість щодо продажу свого товару – послуги з централізованого опалення Підприємство вживало б заходи щодо дотримання положень законодавства у сфері теплопостачання, яке ґрунтується на принципах заощадливого використання енергоресурсів, а також дотримання прав та інтересів споживачів. Виконавець послуг з централізованого опалення не вчиняв би неправомірні дії, спрямовані на нав'язування його послуг, з метою отримання додаткової фінансової вигоди, а вживав би заходи, спрямовані на зниження втрат теплової енергії, економне використання енергоресурсів та зниження собівартості постачання теплової енергії, яка є складовою послуг з централізованого опалення. В свою чергу, за наявності значної конкуренції на ринку, споживач міг би обрати для себе іншого виконавця послуг, який дотримується вимог чинного законодавства та не допускає ущемлення його законних інтересів.

Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Таким чином, бездіяльність КП БМР «Білоцерківтепломережа», яка полягає у невживанні належних заходів, спрямованих на заощадливе та раціональне використання теплового носія, оптимізацію технологічних втрат теплової енергії, забезпечення належної якості послуг з централізованого опалення мешканцям багатоквартирних будинків, містить ознаки порушення передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», а саме: зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку у вигляді бездіяльності, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, що було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку.

У Відділення відсутня інформація, що зазначені дії завдали значних збитків окремим особам чи суспільству та призвели до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції.

Враховуючи наведене, з метою припинення дій, які містять ознаки порушення

законодавства про захист економічної конкуренції, керуючись статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», адміністративна колегія Київського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає наступні обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Комунальному підприємству Білоцерківської міської ради «Білоцерківтепломережа» (виконавцю послуг з централізованого опалення) (ідентифікаційний код юридичної особи 04654336) припинити дії, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, та усунути причини виникнення цього порушення та умови, що йому сприяють, шляхом розпломбування теплових засувки у системах централізованого опалення багатоквартирного будинку за адресою: вул. Олександрійський, 135, м. Біла Церква Київської області.

Про результати розгляду рекомендацій повідомити Київське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України **у місячний строк з дня їх отримання з наданням підтверджуючих документів.**

Звертаємо Вашу увагу, що відповідно до частини другої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Відповідно до частини третьої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», за умови виконання положень цих рекомендацій, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається, а розпочате провадження закривається.

Голова адміністративної колегії –

голова відділення

О. Хмельницький